
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte jaanuar 2018

Kohtuasi, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-175/17 ja C-180/17: X ja Y (kohtujuristi ettepanek – varjupaigataotlust puudutava otsuse läbivaatamine teises kohtuastmes)**

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanek:

- **C-673/16: Coman (kohtujuristi ettepanek – vaba liikumine, mõiste „abikaasa“)**
- **C-240/17: E (eelotsus – liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibiv kolmanda riigi kodanik, oht avalikule korrale ja riigi julgeolekule)**
- **C-267/16: Buhagiar jt (eelotsus – liidu õiguse territoriaalne kohaldamisala, Euroopa tulirelvapass)**
- **C-473/16: F (eelotsus – pagulase staatuse saamise nõuded, eraelu austamine)**
- **C-498/16: Schrems (eelotsus – kohtualluvus tarbijalepingute puhul)**

Kohtuasi, kus Eesti on esitanud seisukoha:

**C-175/17 ja C-180/17: X ja Y (kohtujuristi ettepanek –
varjupaigataotlust puudutava otsuse läbivaatamine teises
kohtuastmes)**

Kohtujuristi ettepanek, 24. jaanuaril 2018

Kohtuasjas C-175/17 tehti Iraagi kodaniku kohta tagasisaatmisotsus, mille ta kohtus vaidlustas. Kohus tühistas otsuse põhjenduste puudumise tõttu. Pärast seda kohtuotsust keelduti uuesti isikule pagulasseisundi või täiendava kaitse andmisest ning tunnistati tema elamisluba kehtetuks. Kohus tühistas ka selle otsuse, jättes siiski selle otsuse õiguslikud tagajärjed kehtima. Iraagi kodanik esitas kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse, kuid tema apellatsioonkaebust ei rahuldatud. Küsimus tekkis sellest, et kohtuasja kestel oli kodanikule makstud hüvitist ning kuna talle antud elamisluba oli kehtetuks tunnistatud nõuti nüüd hüvitist tagasi. Riik leidis, et apellatsioonimenetluse ajal puudus tal seaduslik alus riigis viibimiseks, kuna apellatsioonkaebuse esitamisel ei ole väljasaatmisotsusele automaatselt peatavat mõju. Eelotsusetaotluse esitanud kohus sooviski teada, kas käesoleval juhul võis apellatsioonimenetlusel olla väljasaatmisotsuse täitmisele peatav mõju.

Kohtuasjas C-180/17 taotlesid kaks Venemaa kodanikku Madalmaades rahvusvahelist kaitset. Nende taotlused jäeti rahuldamata ning nad esitasid keelduva otsuse peale kaebuse esimese astme kohtule, mis jättis kaebuse rahuldamata. Kaebajad esitasid kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse ning koos sellega taotluse väljasaatmise peatamise kohta. Sarnaselt kohtuasjale C-175/17 ei olnud eelotsusetaotluse esitanud kohus veendunud, kas juhul kui riigisisene õigus näeb ette apellatsioonkaebuse esitamise, peaks see automaatselt olema peatava mõjuga.

Eesti esitas Euroopa Kohtule seisukoha kohtuasjas C-180/17, et direktiividest 2013/32/EL (rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta) ja 2008/115/EÜ (ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel) ei tulene kohustust anda viibimisõigust rahvusvahelise kaitse andmisest keeldumise otsuse peale esitatud apellatsioonikaebuse läbivaatamise ajaks. Tagama peab viibimisõiguse vaid otsuse vaidlustamiseks esimeses astmes. Järelikult, isegi kui liikmesriik näeb riigisiseses õiguses ette apellatsioonkaebuse esitamise võimaluse, ei kuulu see õigusnorm liidu õiguse kohaldamisalasse ning sellele ei saa kohaldada EL põhiõiguste hartat.

Kohtujurist leidis sarnaselt Eestiga, et ükski liidu õigusnorm ei nõua, et otsust, millega varjupaigataotlus tagasi lükatakse ja/või pannakse isikule tagasipöördumiskohustus, peaks olema võimalik vaidlustada kahes kohtuastmes. Liidu õigusest tuleneb vaid, et isikutel peab olema võimalik esitada nende suhtes tehtud haldusotsuste peale kaebus esimese astme kohtule. **Järelikult on teise kohtuastme loomine ning see, kas sellega kaasneb automaatne otsuse täitmist peatav toime, üksnes liikmesriikide menetlusautonoomia valdkonda kuuluv küsimus ja liikmesriikidel on teatud kaalumisruum.** Seega võivad liikmesriigid ette näha kaheastmelise kohtuliku kaebeõiguse, ent ei pruugi samas kehtestada seda, et edasi kaebamisel on otsuse täitmist peatav toime.

Kohtujurist märkis, et kohustust ette näha apellatsioonitaotluse automaatne peatav toime ei saa tuletada ka hartast ega Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist (edaspidi *EIÕK*) ja seda isegi juhul kui taotleja tugineb apellatsioonikohtus reaalsele ohule, et talle saab väljasaatmisel osaks harta ja EIÕK sätetega vastuolus olev kohtlemine. Nimelt tuleneb Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast, et EIÕKga ühinenud riigid ei pea ette nägema kaheastmelist kohtuliku edasikaebe võimalust.

Siiski märkis kohtujurist lõpetuseks kohtuasja C-175/17 kohta, et juhul kui esimese astme kohus tühistab vaidlustatud otsuse, jättes siiski selle otsuse õiguslikud tagajärjed kehtima, tuleb asuda seisukohale, et õigus tõhusale õiguskaitsevahendile nõuab, et apellatsioonkaebusel oleks otsuse täitmist peatav toime. Nimelt kaebaja, kes saavutas vaidlustatud otsuse tühistamise esimeses kohtuastmes, peab olema kaitstud väljasaatmise eest, kui ta esitab tühistatud otsuse täitmisele pööramise vältimiseks apellatsioonkaebuse.

Kokkuvõttes leidis kohtujurist, et liidu õiguse kohaselt ei ole nõutav, et apellatsioonkaebuse esitamisel on automaatne otsuse täitmist peatav toime, sealhulgas juhul kui kolmanda riigi kodanik tugineb sellele, et tagasisaamisotsuse täitmisega kaasneks tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte rikkumise tõsine oht. Erisus sellest reeglist tuleb teha vaid juhul kui varjupaigataotluse tagasilükkamise otsuse ja tagasisaatmisotsuse õiguslikud tagajärjed jäetakse kehtima vaatamata nende otsuste tühistamisele esimeses kohtuastmes – sellisel juhul on nõutav, et apellatsioonkaebuse esitamisel oleks automaatne otsuse täitmist peatav toime.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanek:

C-673/16: Coman (kohtujuristi ettepanek – vaba liikumine, mõiste „abikaasa“)

Kohtujuristi ettepanek, 11. jaanuaril 2018

Rumeenia kodanik elas ja töötas Brüsselis, kus sõlmis abielu samast soost Ameerika kodanikuga. Pärast Brüsselis töötamist soovisid nad elama asuda Rumeenias. Rumeenia immigratsiooni asutus keeldus aga perekonna taasühinemise alusel Ameerika kodanikule elamisloa andmisest. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis aga küsimus, kuidas tõlgendada direktiivis 2004/38/EÜ (mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil) kasutatud mõistet „abikaasa“. Eelkõige kas see mõiste peaks hõlmama liidu kodaniku kolmandast riigist pärit samasoolist abikaasat, kellega on abielu sõlmitud mõne liikmesriigi õiguse alusel.

Esmalt meenutas kohtujurist, et direktiiv 2004/38/EÜ on kohaldatav vaid sellistele juhtumitele, kus liikmesriigi kodanik on liikunud mõnda liikmesriiki, mille kodanik ta pole. Praegu seega direktiiv ei kohaldu. Küll aga tuleneb kohtupraktikast, et analoogia korras saab kolmandast

riigist pärit pereliikme tuletatud elamisõiguse aluseks olla ELTL artikli 21 lõige 1. Sest kui liidu kodaniku kolmandast riigist abikaasal ei oleks tuletatud elamisõigust liidu kodaniku kodakondsuse järgses riigis, siis takistaks see vaba liikumist, kuna kodakondsusjärgsesse liikmesriiki tagasipöördumisel ei ole võimalik jätkata pereelu, mis sai alguse mõnes teises liikmesriigis.

Direktiivis kasutatud mõiste „abikaasa“ kohta märkis kohtujurist, et seda tuleb liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt, kuna direktiiv ei viita, et liikmesriikidel on õigus seda mõistet sisustada. Lisaks peavad liikmesriigid igal juhul arvestama liidu õigusest tuleneva diskrimineerimiskeelu ning liikumisvabaduse nõuetega.

Direktiivi sõnastusest ja ülesehitusest tulenevalt on selge, et mõiste „abikaasa“ on seotud abieluga. Samas on selge, et praeguses sõnastuses on mõiste „abikaasa“ sooneutraalne. Lisaks tuleb selle mõiste tõlgendamisel arvesse võtta tänapäevast reaalsust ning ühiskonna arengut. Kui direktiivi vastu võttes tunnustati samasoolisi abielusid vaid kahes liikmesriigis, siis tänaseks on lisandunud veel üksteist liikmesriiki. Kuigi ka praegu esineb liidus erinevaid hoiakuid, siis näitab see üldist ühiskonna arengut ja suundumust.

Samuti on mõiste „abikaasa“ seotud põhiõigusega perekonnaelule. Hartaga tagatud õigused peavad vastama EIÕK tagatud õigustele. Kohtujuristi hinnangul kinnitab ka Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika, mis puudutab samasooliste õigusi perekonnaelule, seda, et direktiivis kasutatud mõistet „abikaasa“ tuleb tõlgendada sooneutraalselt. Kohtujurist leidis, et seda järeldust toetab ka direktiivi eesmärk, mille kohaselt tuleb liidu kodanike liikumisvabadust puudutavaid õigusnorme tõlgendada laialt, et tagada vaba liikumise kui ühe põhivabaduse tõhus kaitse. **Järelikult tuleb direktiivis 2004/38/EÜ kasutatud mõistet „abikaasa“ tõlgendada seksuaalsest sättumusest sõltumatult.**

Kuna ELTL artikli 21 lõike 1 alusel on direktiiv 2004/38/EÜ analoogia alusel kohalduv, **siis peab Rumeenia kodaniku samast soost abikaasa saama direktiivi kohase elamisõiguse, mis on ette nähtud direktiivi artiklites 3 ja 7.** Direktiivi artikli 7 kohaselt laieneb liidu kodaniku õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kauem kui kolm kuud tema abikaasale, kes on kolmanda riigi kodanik ja kes on liidu kodanikuga vastuvõtvast liikmesriigis kaasas või ühineb temaga. Liikmesriigi sätestatud elamisõiguse andmise tingimused ei või olla karmimad kui direktiivi artiklis 7.

Juhul kui Euroopa Kohus peaks leidma, et mõiste „abikaasa“ hõlmab vaid heteroseksuaalseid abielupaare, siis igal juhul kolmanda riigi kodanik, kes on samast soost kui liidu kodanik, kellega ta on abiellunud mõne liikmesriigi õiguse alusel, võib kuuluda direktiivi 2004/38/EÜ artikli 3 lõike 2 kohaldamisalasse kui „muu pereliige“ või partner, kellel on liidu kodanikuga püsiv ja nõuetekohaselt tõendatud suhe. Kuigi neile isikutele ei laiene automaatselt elamisõigus sarnaselt abikaasadega, siis peaks praegu olema selles osas liikmesriigi kaalutusõigus väga piiratud. Eriti võttes arvesse harta artikleid 7 ja 21. Liikmesriiki sisenemise ja seal elamise taotluse rahuldamisest keeldumise aluseks ei või mitte mingil juhul olla asjaomase isiku seksuaalne sättumus.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

C-240/17: E (eelotsus – liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibiv kolmanda riigi kodanik, oht avalikule korrale ja riigi julgeolekule)

Euroopa Kohtu otsus, 16. jaanuaril 2018

E on Nigeeria kodanik, kellele oli Hispaanias väljastatud elamisluba. Teda karistati Soomes narkootikumidega seotud erinevate süütegude eest, mille peale tegi kohalik migratsiooniamet otsuse saata E viivitamatult tagasi Nigeeriasse ning keelata tal siseneda Schengeni alale. Migratsiooniamet põhjendas otsust ohuga avalikule korrale ja riigi julgeolekule. Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni kohaselt konsulteeris Soome migratsiooniamet Hispaania pädevate asutustega, et teha kindlaks, kas sellised põhjendused on piisavad, et tühistada E-le Hispaania riigi antud elamisluba. Kuna Hispaania asutused ei vastanud korduvatele järelepärimistele, küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus, milline õiguslik tähendus on konventsioonis ette nähtud konsulteerimismenetlusel.

Euroopa Kohus leidis, et konventsiooni järgi peab konsulteerimismenetlust alustama alles pärast seda, kui kolmanda riigi kodaniku suhtes on Schengeni infosüsteemi sisestatud riiki sisenemise keelamist käsitlev hoiatusteade, ja seega pärast seda, kui tema suhtes on tehtud tagasisaatmisotsus, millele on lisatud sisenemiskeeld. Sellegi poolest **on soovitatav alustada konsulteerimismenetlusega niipea kui võimalik, arvestades lojaalse koostöö põhimõtet ja vältimaks olukorda, kus kodaniku suhtes kehtib ühtaegu nii osalisriigi antud elamisluba kui ka riiki sisenemise keelamist käsitlev hoiatusteade.**

Kohus rõhutas ka, et liidu õiguse järgi tuleb kolmanda riigi kodanikul lubada naasta talle elamisloa andnud liikmesriiki välja arvatud juhul, kui see on vajalik avaliku korra või riigi julgeoleku huvides. Avaliku korra või riigi julgeoleku huvides tagasisaatmisotsuse täitmine ei mõjuta seejuures kodaniku õigust panna hiljem esialgu elamisloa väljastanud osalisriiki tagasi pöördudes maksma elamisloast tulevad õigused.

Konsulteerimistaotluse osas peab taotluse saanud liikmesriigi ametiasutus elamisloa kehtima jätmise suhtes võtma seisukoha mõistliku aja jooksul, mille pikkus sõltub juhtumi asjaoludest, kuid mis peab andma nimetatud asutustele piisavalt aega asjakohase teabe kogumiseks. **Kuivõrd aga kõnealune elamisluba on selle aja möödumisel endiselt kehtiv ja Hispaania ametiasutused ei ole seda ametlikult kehtetuks tunnistanud, peavad Soome ametnikud tühistama sisenemiskeeldu puudutava hoiatusteate ja vajaduse korral kandma kolmanda riigi kodaniku oma riigi sisenemiskeeluregistrisse.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-267/16: Buhagiar jt (eelotsus – liidu õiguse territoriaalne kohaldamisala, Euroopa tulirelvapass)

Euroopa Kohtu otsus, 23. jaanuaril 2018

A. Buhagiar jt on laskespordiühingu liikmed Gibraltaril. Nad soovisid, et neile väljastataks Euroopa tulirelvapassid. Gibraltaril justitiisminister keeldus passide väljastamisest, kuna direktiiv 91/477/EMÜ (relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta), mis reguleerib mh selliste passide andmist, ei kohaldu Gibraltaril, sest selle eesmärk on hõlbustada kaupade vaba liikumist. 1972. aasta Suurbritannia ühinemisaktist tuleneb, et Gibraltar jääb liidu tolliterritooriumist välja. A. Buhagiar jt vaidlustasid keeldumise. Gibraltaril kõrgeim kohus palus Euroopa Kohtult tõlgendust, kas direktiivi sätted, mis käsitlevad tsiviilkasutuseks mõeldud tulirelvade vedamist, on Gibraltaril kohaldatavad või mitte.

Euroopa Kohus meenutas, et kuigi Gibraltaril on EL õigus põhimõtteliselt kohaldatav, on liidu teatavate õigusaktide kohaldamine seal selle territooriumi eristatavast õiguslikku staatust arvestades siiski välistatud. Kohtu hinnangul on oluline välja selgitada, kas direktiivi sätete, mis käsitlevad tsiviilkasutuseks mõeldud tulirelvade vedamist, eesmärgiks on kaupade või isikute vaba liikumine.

Kohus selgitas, et direktiiviga luuakse tingimused, mis võimaldavad kaotada kontrolli liikmesriikide vahelistel piiridel ja minimaalselt ühtlustada tsiviilkasutuseks mõeldud tulirelvade omandamist, valdamist ning nende ühest liikmesriigist teise viimist, tagades seejuures EL kodanikele kõrge ohutuse tase. Kohus leidis, et direktiiv kujutab endast **meedet, mille eesmärk on liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamine kaupade, nimelt tsiviilkasutuseks mõeldud tulirelvade, vaba liikumise valdkonnas.**

Liidu seadusandja on avaliku julgeoleku vajadusi arvestades näinud ette jahipidamiseks ja spordivõistlusteks mõeldud tulirelvade liikumiseks paindlikumad tingimused. Tulirelvapassi eesmärk on võimaldada relvi valdavate jahimeeste ja laskesportlaste vaba liikumist ühest liikmesriigist teise. Kuigi tulirelvade vedamise lihtsustatud kord, mis sisaldab tulirelvapassi, võib mõjutada positiivselt teenuste osutamise vabadust ja isikute vaba liikumist jahipidamise ja sportlaskmise valdkonnas, **ei ole selle peamiseks eesmärgiks siiski mitte nende isikute vabaduste hõlbustamine, vaid eesmärk on reguleerida tsiviilkasutuseks mõeldud tulirelvade omandamist ja valdamist ning nende relvade vaba liikumist liidus.**

Kohus kinnitas, et aluslepingust tulenevalt laieneb tolliliit kogu kaubavahetusele. Tolliliit eeldab, et tagatud peab olema kaupade vaba liikumine liikmesriikide vahel ja üldisemalt tolliliidus endas. **Kohtu hinnangul tuleb direktiivi sätteid, mis käsitlevad tsiviilkasutuseks mõeldud tulirelvade vedamist, pidada kaupade vaba liikumise valdkonda kuuluvaks.** See ei ole sõltuvuses sellest, kas relvi veetakse ärilises kontekstis, sh relvakaupmeeste vahendusel või postimüügitellimuse alusel toimuva müügi raames. Või hoopis väljaspool seda konteksti, nt et tulirelvi veavad üksikisikud, eelkõige jahimehed ja laskespordiharrastajad, et kasutada neid oma vastavate tegevuste jaoks.

Seega leidis kohus, et **direktiivi sätted, mis käsitlevad tsiviilkasutuseks mõeldud tulirelvade vedamist, ei ole Gibraltaril kohaldatavad**, kuna tegemist on kaupade vaba liikumisega, mis on osa tolliliidust.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-473/16: F (eelotsus – pagulase staatuse saamise nõuded, eraelu austamine)

Euroopa Kohtu otsus, 25. jaanuaril 2018

2015. aastal esitas F Ungari kodakondsusametile varjupaigataotluse, väites, et kardab päritolumaal Nigeerias tagakiusamist homoseksuaalsuse pärast. Kuigi F-i avaldustes puudusid olulised vasturääkivused, jättis kodakondsusamet tema taotluse rahuldamata, sest määratud psühholoogiaekspertiis ei kinnitanud F-i homoseksuaalsust. Ekspertiis hõlmas kliinilist vaatlust, isiksuse uurimist ja mitut isiksusetesti. F esitas Ungari kohtule kaebuse, sest leidis, et testid rikuvad raskelt tema põhiõigusi ja ei võimalda hinnata tema seksuaalse sättemuse usutavust.

Ungari kohus küsis Euroopa Kohtult, kas direktiiv 2011/95 (mis käsitleb rahvusvahelise kaitse saamise nõudeid) kooskõlas EL põhiõiguste hartaga lubab psühholoogiaekspertiisi alusel hinnata varjupaigataotleja ütlusi tema seksuaalse sättemuse kohta. Kui ekspertiisi tegemine ei ole lubatud, soovis Ungari kohus teada, kuidas saavad ametiasutused kontrollida, kas varjupaigataotlejate väited, et neid kiusatakse päritoluriigis seksuaalse sättemuse alusel taga, vastavad tõele.

Euroopa Kohus sedastas, et teatud liiki ekspertiise taotleja seksuaalse sättemuse kohta esitatud avalduste hindamiseks võib määrata, kuid need tuleb läbi viia hartaga tagatud põhiõigusi kahjustamata. Kohus tõdes, et kui rahvusvahelise kaitse taotleja hirm tagakiusamise ees on põhjendatud, ei ole tema tegelik seksuaalne sättemus direktiivi kohaselt oluline ja leidis, et **taotleja väidete kontrollimist ainult psühholoogilisele raportile toetudes direktiiv ei luba.**

Kõnealuse ekspertiisi õiguspärasust hinnates märkis kohus, et tulenevalt rahvusvahelise kaitse taotleja olukorrast ei pruugi nõusolek ekspertiisi läbiviimiseks olla vabalt antud ja seega on selle kasutamine käsitatav tema eraellu sekkumisena. Sekkumine on eriti raske, sest selle eesmärk on saada ülevaade taotleja elu kõige intiimsematest aspektidest. Euroopa Kohus ei hinnanud ekspertiisi teaduslikku usaldusväärsust, kuid tõi välja, et mitu menetlusse sekkunud riiki seadsid selle meetodid kahtluse alla ja tõdes, et sellise ekspertiisi läbiviimine ei ole tingimata vajalik. **Kohus otsustas, et ekspertiis ei ole õiguspärane, sest sellega taotleja eraellu sekkumise raskus ei ole proportsionaalne kasuga, mida see võib tuua faktide ja asjaolude hindamisele.**

Euroopa Kohus selgitas, et varjupaigataotlused tuleb läbi vaadata individuaalselt. Arvesse tuleb võtta fakte, mis on seotud päritoluriigiga, taotleja esitatud avaldusi ja dokumente ning tema seisundit ja isiklikke asjaolusid. Olenevalt olukorrast tuleb arvestada ka selgitusi tõendite puudumise kohta ja taotleja üldist usaldusväärsust.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-498/16: Schrems (eelotsus – kohtualluvus tarbijalepingute puhul)

Euroopa Kohtu otsus, 25. jaanuaril 2018

Austrias elav M. Schrems asutas ühingu, mille eesmärk on teostada põhiõigust andmekaitsele. Lisaks isiklikule Facebooki kontole on ta registreerinud Facebooki lehe ka selleks, et teavitada interneti kasutajaid oma tegevusest, mis on mh suunatud Facebooki vastu. Sellel lehel jagas ta infot oma ettekannetest, paneeldiskussioonidel osalemisest ja massiteabevahendites esinemisest, samuti teavitas ka annetuste kogumisest ja tegi reklaami enda raamatutele.

M. Schrems esitas Austria kohtusse kui tarbija elukohajärgsesse kohtusse Facebooki vastu hagi, milles leidis, et viimane rikub mitmeid Austria andmekaitse norme ning direktiivi 95/46/EÜ (üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta). Hagi esitas ta koos seitsme hagejaga, kes loovutasid talle õiguse nende nimel hagi esitamiseks. Teised hagejad elavad Austrias, Saksamaal ja Indias. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovis teada, kas määruse (EÜ) nr 44/2001 (kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades) artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et isikliku Facebooki konto kasutaja ei kaota „tarbija“ staatust selle artikli tähenduses, kui ta avaldab raamatuid, peab ettekandeid, haldab veebisaiti, kogub annetusi ja laseb paljudel tarbijatel loovutada endale nõudeid, et esitada need kohtumenetluses.

Esmalt meenutas Euroopa Kohus, et reeglina allub asja arutamine selle liikmesriigi kohtule, kus on kostja elukoht. Erandid sellest põhimõttest on ette nähtud ammendava loeteluna ning erandeid tegevaid kohtualluvuse eeskirju tuleb tõlgendada kitsalt. Kohus on juba täpsustanud, et tarbijale mõeldud erandi alla ei kuulu sellised lepingud, mille eesmärk on kutsetegevus.

Põhikohtuasjas on selge, et esmalt kasutas M. Schrems Facebooki oma isiklikel eesmärkidel. Tuleb kontrollida, kas nende teenuste kasutamine, mille suhtes on algul sõlmitud leping, ei ole aja jookul muutunud peamiselt majandus- või kutsetegevuseks. Arvestada tuleb aga, et mõiste „tarbija“ vastandub oma määratluses mõistele „ettevõtja“ ning see ei sõltu teadmistest ja teabest, mis sellel isikul tegelikult on. Järelikult ei võta temalt „tarbija“ staatust asjaolu, et ta võib omandada eriteadmisi nende teenustega seotud valdkonnas ning esindada nende teenuste kasutajate õigusi ja huve. **Seega ei saa isikliku Facebooki konto kasutaja kaotada „tarbija“ staatust, kui ta avaldab raamatuid, peab ettekandeid, haldab veebisaiti, kogub annetusi ja laseb paljudel tarbijatel loovutada endale nõudeid, et esitada need kohtumenetluses.**

Loovutatud nõuete osas meenutas kohus, et tarbijatele mõeldud erand on loodud soovist kaitsta tarbijat kui teisest lepingupartnerist tavaliselt majanduslikult nõrgemal positsioonil olevat ja õiguslikes küsimustes vähem kogenud lepingupoolt. Seega peab tegemist olema olukorraga, kus tarbija on isiklikult hagi aluseks oleva lepingu osapooleks ja kohtumenetluses isiklikult hageja või kostja. Lisaks on kohus juba leidnud, et nõuete loovutamine iseenesest ei saa mõjutada pädeva kohtu kindlaksmääramist. Seega kohtualluvust, mida ei ole määruses (EÜ) nr 44/2001 sõnaselgelt ette nähtud, ei teki seeläbi, et ühe hageja kätte koondub mitu nõuet. Järelikult **elukohajärgsele kohtualluvusele ei saa tugineda tarbija hagi suhtes, millega tarbija elukoha liikmesriigi kohtule esitatakse mitte üksnes selle tarbija enda nõuded, vaid ka teiste, samas liikmesriigis, teistes liikmesriikides või kolmandates riikides elavate tarbijate loovutatud nõuded.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteameetliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).